

Ambulance voor vissen

TEKST

Eric le Gras

FOTOGRAFIE

Sijmen van den Berg
en Frank Bosman

Het klimaat verandert en dat betekent dat we steeds vaker met (extreem) droge zomers te maken krijgen. Beken, sloten, vijvers en uiterwaarden vallen dan droog waardoor vissen in acute nood kunnen raken. Ook forse hoosbuien kunnen vissen problemen bezorgen. Gelukkig is er nu de Visambulance die in zo'n situatie te hulp schiet.

Vorig jaar viel het nog wel mee met de droogte maar in 2020 was het flink raak. Sportvisser Eddy te Mebel uit Westendorp in de Achterhoek zag de Langesloot bij zijn woonplaats droogvallen en vertelde zijn verhaal in Visionair: "We moesten vis redden die in een restant water onder een duiker probeerde te overleven. We renden met snoeken, karpers en zeelten naar de Boven-Slinge die nog niet droog stond." Ondanks het feit

dat het behelpen was, wisten Eddy en zijn vismaten op deze manier flink wat vissen van een wisse dood te redden. Forse hoosbuien horen ook bij een klimaat dat extremer wordt. Onder meer in stadsvijvers kunnen die leiden tot zuurstofarm water, waarin vissen versuft rondzwemmen of zelfs dreigen te stikken. Ook vervuiling door een riooloverstort of vuil dat vanaf de waterkant de vijver instroomt, bedreigt tijdens zo'n bui de waterkwaliteit. >

Als gevolg van de klimaatverandering vallen beken in de Achterhoek steeds vaker droog.

De vrijwilligers van de Visambulance krijgen praktijkgerichte cursussen waarbij veel aandacht is voor dierenwelzijn.

Redden wat er te redden valt

Bovendien wijst alles erop dat de klimaatverandering doorzet. Een verbetering van de situatie zit er voorlopig niet in – eerder een verslechtering. Sportvisserij Nederland onderkende dat en ging op zoek naar een structurele oplossing die bijvoorbeeld het zeulen met vissen kon vervangen. Dat werd de Visambulance, die dit jaar door alle Nederlandse hengelsportfederaties is aangeschaft – onder meer met een forse subsidie van de landelijke organisatie.

Een Visambulance is een pick-up met aanhanger met daarin alles wat nodig is voor een reddingsoperatie: keernetten, sleepnetten, schepnetten, apparatuur voor elektrovisserij en een zuurstofmeter. Met een grote transportbak inclusief zuurstofpomp, zijn de gevangen vissen veilig te vervoeren naar plekken waar ze betere overlevingskansen hebben. Een speciale plaat die in het water komt te liggen, voegt zuurstof toe aan zuurstofarm water. Directeur Henk Mensinga van Sportvisserij Groningen Drenthe zag hoe dat werkt en vertelde er enthousiast over op de regionale televisiezender RTV Drenthe: “Je ziet dat de vissen er meteen op af zwemmen.”

Dat de Visambulance ook beperkingen kent, erkent Frank Bosman van Hengelsport Federatie Midden Nederland: “Soms is er gewoon te veel vis. In de uiterwaarden kan het om tonnen gaan en dan moeten we anderen inschakelen om te helpen. Ook kan een reddingsoperatie stress opleveren bij vissen, bijvoorbeeld als we gaan elektrovisserij of tijdens het vervoer. Dat moeten we dus altijd zo snel en efficiënt mogelijk doen.”

Meldpunt

Om een reddingsoperatie goed te laten verlopen, zijn natuurlijk ook mensen nodig. Bosman: “Naast de medewerkers van de federaties zijn dat vrijwilligers - veelal in de persoon van lokale sportvissers. Zij zijn bovendien onze ogen en oren in het veld en die zijn hard nodig. Vergis je niet, het raákt die mensen echt. Ze zien wat er gaande is op plekken waar ze graag vissen en ze willen iets doen. We zijn daarom druk bezig met

het opzetten van een meldpunt. Wie problemen ziet aankomen, kan ons altijd bellen. Hoe eerder we ter plaatse zijn, hoe beter.”

De betrokkenheid van sportvissers kun je omzetten in actie, legt Bosman uit: “We hebben een vaste groep vrijwilligers die ons steunen. Daar is genoeg animo voor; soms nemen mensen zelfs vrij van hun werk om te komen helpen. Om contact te houden hebben we al eens een buffet georganiseerd en we polsen op tijd wie het volgende jaar weer beschikbaar is om te helpen. Zo bouwen we een netwerk op van vrijwilligers die ook waarschuwen bij dreigende calamiteiten. Bij sommige federaties zijn inmiddels appgroepen opgericht.”

Cursussen voor vrijwilligers

Die vrijwilligers moeten dan wel weten wat er van ze wordt verwacht. Vis is bijvoorbeeld niet zomaar in een waterbak te vervoeren, onder andere omdat de temperatuur te ver kan oplopen of omdat er zuurstofgebrek kan optreden. Ook moet je weten waar je de geredde vissen kunt uitzetten. Bosman: “Dat is altijd het liefst zo dicht mogelijk bij de plek waar ze gevangen zijn en natuurlijk op een soortgelijke plek waar genoeg water staat, zodat ze niet opnieuw in de problemen komen.” Hij benadrukt dat veel vrijwilligers al praktijkervaring hebben opgedaan. “Ze hebben voor hete vuren gestaan, maar de Visambulance is nieuw en vraagt om extra kennis. Die bieden we aan in aparte cursussen. Als je die kennis goed toepast, komt dat het dierenwelzijn ten goede.”

Dat dierenwelzijn alleen al is een reden om mee te doen, maar er is veel meer. Bosman noemt de situatie in de beken in zijn werkgebied – vooral in de Achterhoek – soms desastreuus: “De natuur herstelt zich wel na een calamiteit, maar dat gaat traag en onvolledig. Met de snoek lukt het aardig, net als met blankvoorn, baars en rietvoorn. De tragere groeiers zijn in het nadeel. Grotere, oudere vissen ben je vaak kwijt na een droogteperiode en jongere exemplaren krijgen steeds minder kans om uit te groeien, onder andere omdat ze ten prooi vallen aan aalscholvers. Brasem en karper kun je zelfs helemaal kwijtrakten.”

Met het elektrovisapparaat worden de laatste grote vissen uit een poel gevangen en overgebracht naar een nabijgelegen, veilig water.

Dat betekent dat sommige viswateren na een droogteperiode of calamiteit nauwelijks of helemaal niet meer interessant zijn voor sportvissers. “In de Achterhoek denk ik aan de Keizersbeek of de Veengoot. Daar was het een paar jaar geleden nog goed vissen, maar nu is er weinig te beleven. Ook in vijvers kan het lang duren tot een sportvisser er weer wat te zoeken heeft. Alleen al daarom is de Visambulance broodnodig.”

“Hoe broodnodig ook, tegelijkertijd is het toevoegen van zuurstof of het verplaatsen van vissen geen duurzame oplossing”, vervolgt Bosman. “Het beste is natuurlijk dat we de klimaatverandering stoppen, in ieder geval voor zover we dat we dat als mensheid in de hand hebben. Verder kun je bijvoorbeeld denken aan het natuurlijker inrichten van oppervlaktewateren, het verwijderen van obstakels voor vismigratie, het inrichten van overlevingsplekken of het voorkomen van overstort bij hoosbuien.”

Droogteplatform

In Midden-Nederland is daarom een droogteplatform opgericht waaraan alle betrokkenen – zoals waterschappen, boerenorganisaties en hengelsporters – deelnemen. Bosman ziet dat het werkt: “Er is daar

afgesproken dat het waterpeil in het voorjaar wordt opgezet, zodat het water zo veel mogelijk wordt vastgehouden en beter de grond intrekt. Boeren kunnen dan wel moeilijker hun land op, maar in de zomer staat het grondwaterpeil hoger en daar heeft iedereen baat bij. Ook de boeren, want een vochtiger grond is beter voor de gewassen en voorkomt dat er extra beregend moet worden. Dat scheelt voor boeren weer een kostenpost.”

Je kunt je afvragen of de Visambulance een taak voor sportvissers is. De waterschappen zijn in eerste instantie verantwoordelijk voor de waterkwaliteit, maar bij calamiteiten zijn hun mogelijkheden voor het redden van vis beperkt. Als het bijvoorbeeld in meerdere vijvers tegelijk mis gaat, zeggen ze bij Sportvisserij Groningen Drenthe, kunnen we kijken waar onze hulp nodig is en samen een hoop vissenlevens redden. En zo is het: in een klein land als Nederland moet je het samen doen. Doe je dat niet, dan gaat het net als in 2020 weer mis. Bosman houdt zijn hart al vast: “We hebben een relatief nat jaar achter de rug en er is een buffer opgebouwd. Ik hoop dat het genoeg is en dat we de Visambulance in de garage kunnen houden.” ■

Visambulance biedt hulp voor vissen in nood.